Náučný chodník K prameňom Bebravy

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Bánovce nad Bebravou
Geomorfologická jednotka:	Strážovské vrchy
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Čierna Lehota
Východisko:	Čierna Lehota, obecný úrad
Trasa:	Čierna Lehota, obecný úrad – odbočka U Baťkov – dolinou hornej Bebravy – severným a východným svahom Záhradčia – sedielko pod Hrádkom – odbočka Hrádok – odbočka Rohatá skala – Čierna Lehota, obecný úrad
Dĺžka, prevýšenie:	9 km, prevýšenie 550 m
Čas prechodu:	4 h
Počet zastávok:	10
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, hydrogeografické, vodohospodárske, historické, ochranárske

Typ chodníka: samoobslužný, okružný s tromi odbočkami, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa začína na zelenej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2012 – 1. úsek, 2014 – 2. úsek, 2019 zlúčenie a čiastočná obnova

Aktuálny stav: Informačné panely sú vo veľmi dobrom stave.

Textový sprievodca: skladačka, dostupná v boxe na informačnom paneli II. pri torze sušiarne U Baťkov; voľne sú dostupné texty, resp. obrázky informačných panelov oboch (pôvodne samostatných) častí chodníka > Náučný chodník Hrádok – Rohatá skala > Náučný chodník K prameňom Bebravy

Kontakt: Občianske združenie K prameňom Bebravy, Čierna Lehota 58, 956 53 Slatina nad Bebravou (viac info > .PDF)

Poznámka: Chodník vznikol zlúčením dvoch líniových úsekov: náučného chodníka Rohatá skala – Hrádok (z roku 2012) a náučného chodníka K prameňom Bebravy (z roku 2014), preto ho tvoria dva typy panelov s rôznym vzhľadom.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Čierna Lehota. Obec severne od Bánoviec nad Bebravou v strednej časti Strážovských vrchov v doline hornej Bebravy. Bola založená na zákupnom práve na konci 13. storočia – prvá písomná zmienka je z roku 1296. Terajší rázovitý charakter jej dodala valaská kolonizácia. V 16. storočí tu bol mlyn, roku 1720 už dva. Obyvatelia sa živili prevažne poľnohospodárstvom, drevorubačstvom, pasienkárstvom a ovocinárstvom pod správou uhrovského panstva. Počas druhej svetovej vojny sa zapojili do Slovenského národného povstania. V obci sa nachádza storočná zvonica, socha Panny Márie z roku 1920 a pamätník občanom padlým v druhej svetovej vojne. Nad obcou sú zrúcaniny stredovekého strážneho hrádku z druhej polovice 13. storočia (samostatné heslo nižšie). V krasovopuklinovom prostredí katastrálneho územia obce je 24 neveľkých jaskýň (stav v roku 2014). Najdlhšími sú: zlomovo-korózno-rútivá Jaskyňa pod Brečtanom s dĺžkou 22 m, hĺbkou 11 m a výskytom netopierov, zlomová Jaskyňa v Osičí (Vrchovište) dlhá 15 m a dve 12 m dlhé: Jazvečia jaskyňa a fluviokrasová Jaskyňa nad prameňom. S krasom tu súvisí aj významné množstvo **kvalitnej podzemnej vody** – najväčšie prírodné bohatstvo širšieho okolia obce –, ktorá podlieha ochrane v rámci Chránenej vodohospodárskej oblasti Strážovské vrchy. Dôsledná ochrana miestnych prameníšk a mokradí ako aj celého ich povodia v mimoriadne citlivom a zraniteľnom krajinnom krasovom systéme je čoraz nástojčivejšia najmä z dôvodu klimatických zmien, s ktorými súvisí významný pokles výdatnosti tunajších prameňov nadregionálneho významu v posledných rokoch. V minulosti sa voda využívala na pohon mlyna (existoval do roku 1966) a na máčanie konope na močidlách. V okolí obce sa vyskytuje viac ako 51 druhov rastlín rodu vstavačovitých, čo je pravdepodobne najviac v strednej Európe.

Bebrava. Rieka na západnom Slovensku pretekajúca zhruba severo-južným smerom Strážovskými vrchmi a Nitrianskou pahorkatinou s dĺžkou 47,2 km a priemerným prietokom 2,3 m^3/s v ústí. Pramení (vo výške 683 m n. m.) v masíve Záhradčie severozápadne od obce Čierna Lehota a východne od Topoľčian pri Prázdnovciach ústi (vo výške 169 m n. m.) sprava do Nitry. Druhá najkratšia rieka Slovenska, ktorej podzemné zdroje zásobujú diaľkovým vodovodom zhruba stopäťdesiat tisíc obyvateľov miest a obcí Ponitria od Bánoviec nad Bebravou cez Partizánske, Topoľčany až po sever Nitry (ďalšie info > Náučný chodník Slatinským krasom).

Hrádok (657 m n. m.). Vápencový vŕšok v juhovýchodnej rázsoche Záhradčia v centre Strážovských vrchov, vybiehajúcej nad horný koniec Čiernej Lehoty, s drobnými zvyškami strážneho hrádku, vybudovaného v druhej polovici 13. storočia na jeho vrcholovej plošinke na ochranu frekventovanej horskej cesty na Valaskú Belú. Hrádok v roku 1786 vyhorel. Vrch poskytuje výhľady, keďže jeho južné a východné svahy sú bezlesé so skalnými sutinami.

Rohatá skala. Vápencový skalný útvar na okraji plošiny (523 m n. m.) na konci juhovýchodnej rázsochy Záhradčia v centre Strážovských vrchov nad horným koncom Čiernej Lehoty vyčnievajúci z lesa s výhľadom do doliny Bebravy.

Prírodná pamiatka Stará Bebrava. Chránené územie pri hornom konci Čiernej Lehoty v strednej časti Strážovských vrchov v najjužnejšom cípe rázsochy masívu Kremenište vyhlásené v roku 1987 na ochranu skamenelín mezozoických živočíchov, ktoré umožňujú odlišovať jednotlivé skupiny kriedy ako geologického útvaru. Nachádzajú sa tu Sokolné skaly a Dubná skala. Pamiatka je súčasťou územia európskeho významu Kňaží stôl a chráneného vtáčieho územia Strážovské vrchy (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Rysia. Druhá z dvoch súkromných prírodných rezervácií na Slovensku i v strednej a východnej Európe, vyhlásená v roku 2004 v oblasti východných svahov a vrcholovej časti vrchu 843 m medzi Čiernou Lehotou a osadami Valaskej Belej (Krištofovci a Toporovci) na ochranu evolučných procesov v komplexe prirodzených lesných porastov centrálnej časti Strážovských vrchov. Majiteľom lesa je občianske združenie Lesoochranárske zoskupenie VLK, ktorému ho v roku 1998 daroval súkromný majiteľ zo stredného Slovenska. V tomto lese sa od roku 1994, kedy pôvodný majiteľ prevzal svoj les, neťaží ani nijako nezasahuje do prírodných procesov (5. stupeň ochrany). Podložie je budované prevažne migmatitmi a v nižších častiach kremencami. V prirodzených porastoch bukového vegetačného stupňa tu prevažuje buk (80 %), hojná je breza previsnutá, čučoriedky a paprade, sporadicky sa vyskytujú jarabina vtáčia, vŕba rakyta a z umelej výsadby smreky, borovice a smrekovce. Najstaršie časti lesa majú až 130 rokov. Žijú tu zákonom chránené bystrušky, fúzač alpský, salamandra škvrnitá, skokan hnedý, užovka stromová, tesár čierny, žlna zelená a i. Hojné sú rysy a medvede. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Kňaží stôl a chráneného vtáčieho územia Strážovské vrchy (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Majiteľ plánuje rezerváciu zväčšovať postupným prikupovaním okolitých lesných pozemkov.

Strážovské vrchy. Rozsiahly horský geomorfologický celok na severozápadnom Slovensku medzi Trenčínom, Ladcami, Pružinou, Šujou (pri Rajci), Bojnicami a Malými Kršteňanmi (pri Partizánskom) s veľmi zložitou geologickou stavbou a pestrým reliéfom. Ich pôdorys je kompaktný s niekoľkými výbežkami. Najdlhšie hranice majú so zníženinami – na západe s Považským podolím, na severe so Žilinskou kotlinou, na východe s Hornonitrianskou kotlinou a na juhu s Podunajskou, resp. Nitrianskou pahorkatinou. Pomedzi ne krátko hraničia s Považským Inovcom (na juhu), Súľovskými vrchmi (na severe) a Malou Fatrou (na severovýchode). Dominantou je Strážov (1 213 m n. m.) v ich severnej časti. Sú jadrovým pohorím s hrasťovou štruktúrou, ktorá narúša príkrovovú stavbu. Budujú ich najmä vápence a dolomity subtatranských príkrovov, granitoidné jadro je odhalené len v malej juhovýchodnej časti pohoria (Suchý vrch a Malá Magura). Ako ostrovy sa vyskytujú na severozápade bradlové pásmo (s pruhom bradiel Dúbrava – Kalište – Butkov – Tlstá hora) a paleogénne sedimenty Centrálnych Západných Karpát (Mojtín). Reliéf pohoria je veľmi členitý, striedavo pahorkatinový až hornatinový. Od ostatných pohorí Centrálnych Západných Karpát sa líšia v tom, že nemajú ústredný chrbát. Tvorí ich mozaika vrchov, hrebeňov a chrbtov, eróznych brázd a kotlín, navzájom prepojených hlbokými dolinami miestami s tiesňavovitými úsekmi prítokov Váhu (Podhradský potok, Teplička, Rajčanka). K juhu ich odvodňujú Bebrava a Nitrica s prítokmi. Územie je významné z hydrogeologického hľadiska – na zlomy v doline Tepličky sa viažu termálne minerálne pramene (liečebné kúpele Trenčianske Teplice) a na juhozápadnom okraji sú početné mimoriadne výdatné

pramene kvalitnej pitnej vody. Pestré prírodné podmienky na relatívne malom území podmienili vývoj cenných rastlinných spoločenstiev ako aj jedinečných typov krajiny. Lesná krajina s mnohými skalnými útvarmi a bezlesím na nich sa strieda s lúkami a pasienkami v okolí obcí vo vnútrohorských kotlinách či širších častiach dolín (brázdach), vymodelovaných na menej odolných kriedových horninách (napr. Poruba, Omšenie, Valaská Belá, Zliechov, Čičmany). Prevládajúcimi lesnými spoločenstvami sú bučiny, na silno skeletnatých pôdach a skalách sú hojné sutinové lesy či reliktné boriny. V bohatej vápnomilnej flóre sú zastúpené teplomilné panónske druhy ale aj horské a vysokohorské karpatské druhy. Špecifikom je výskyt desiatok druhov rodu vstavačovitých.

Názvy a poloha informačných panelov

I. Náučný chodník. Základné údaje *(panel bez čísla; pred obecným úradom)*
II. Východiská projektu *(konečná zastávka autobusov)*
III. Voda v živote našich predkov *(na odbočke pri základoch sušiarne ovocia U Baťkov; posedenie s občerstvením v prírodnej chladničke)*
IV. Nie je voda ako voda *(ovčín v doline Bebravy; posedenie s pitnou vodou)*
V. Ponitriansky skupinový vodovod *(pod prameňom Bebravy)*
VI. Ochrana vody *(sedlo za Hrádkom)*
VII. Lokalita Hrádok *(panel bez čísla; na odbočke na Hrádku)*
VIII. Zver našich lesov *(panel bez čísla; lúka pod Hrádkom)*
IX. Rohatá skala *(panel bez čísla; na odbočke na Rohatej skale)*
X. Rastliny nášho regiónu *(panel bez čísla; rázcestie pod Rohatou skalou)*

Informačné tabule tu označené 0. a VI. – IX. nemajú v teréne čísla.

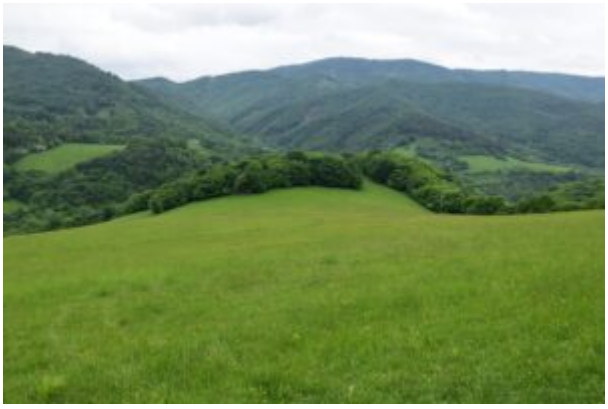

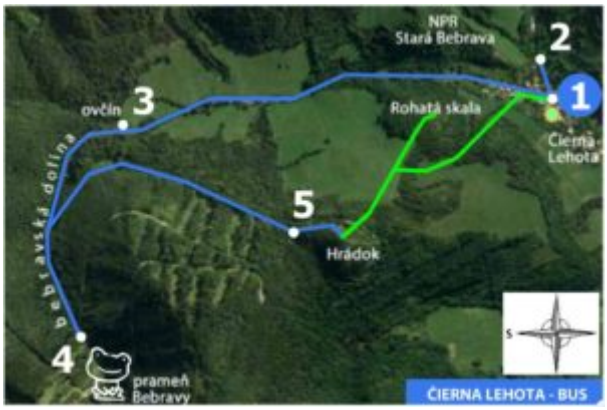

NPR
Stará Bebrava
2
1
ovčín
3
Rohatá skala
Čierna
Lehota
5
Hrádok
4
prameň
Bebravy
ČIERNA LEHOTA - BUS

Náučný chodník
K prameňom Beliany